

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY W SOBOTĘ DNIA 21. MAIA ROKU 1791.

Sessja Seymowa d. 17. Maja. P. Marzalek seymowy: „Ukończyliśmy opis seymów ordynaryjnych, mamy jeszcze opisać seym konstytucyjny extraordinaryjny, co 25. lat przypadać mający; lecz gdy deputacya konstytucyjna nie wygotowała jeszcze projektu, przeto dzisiejszą sessją o twieram do projektu sądów seymowych, nie wstrzymując wniesienia deputacyi spraw zagranicznych.

P. Chreptowicz Podkanclerzy Lit: donosi; że deputacya spraw zagranicznych, uwiadomiła ministrów rzpltey u dworów zagranicznych, o zapadłej ustawie rządu na dniu 3. maia, z zaleceniem pilney uwagi na sposób, iakim ta nowina od tychże dworów przyjęta będzie.—Podaie do przeczytania excerpt, z depeszy Xcia Jablonowskiego, pośła rzpltey u dworu Berlińskiego, (ten excerpt w przeszłej gazecie umieściliśmy) tudzież opis konferencyi mianey z Hrabia Goltzem, zastępcą miejsc ministra Pruskiego. Na tej konferencyi H. Goltz, donosił z wyraźnego rozkazu dworu swojego: że Król Jmć Pruski, uwielbiał i mądry krok rzpltey nadni 3. Maia; sądzi go być zdolnym do zatwierdzenia stałej szczęśliwości rzpltey, oraz pewnego iey znaczenia i poważenia w Europie; tym miley zaś tę wiadomość przyjmuje, że jest w związkach prawdziwej przyjaźni z Elektorem Sakim, którego cnoty osobiste i charakter szacuje. Oświadcza nakoniec powinnowanie J. K. Mci Marzał: konfederacyi, i seymującym stanom.—Mowi daley P. Chreptowicz: że deputacya na tej konferencyi oświadczyła podziękowanie, i nie wątpi, że z woli stanów umocowaną będzie do podobnego oświadczenia przez xcia Jablonowskiego w Berlinie.—Zachodzi zgoda.—Nakoniec, gdy na mocy nowej ustawy rządowej, deputacya już być przestaie; przeto prosi o wyznaczenie osób do wyexaminowania iey czynności, a potem do umieszczenia w księdze praw kwitu, tejże deputacyi danego.—Xcia Sapicha Mar: Konf: Lit: o toż samo uprasza, a nadto w głosie swoim oddaie sprawiedliwość trzymającemu w deputacyi protokół P. Dzieduszyckiego, pisarzowi W. Lit: tudzież P. Matuszewicowi pośłowi Brzeskiemu Lit: którego piórem pisane są wszystkie tej deputacyi relacye, w stanach czynione; i względem J. K. Mci, oraz stanów, tych mężów poleca.—P. Niemcewicz „Inflantzki, „Gdy na mocy ustawy rządu, zawiadywanie sprawami zagranicznymi powierzone jest władzy wykonawczej, to jest W. K. Mci i Straży przy boku iego; deputacya, kończąc urzędowanie swoje, przychodzi do Prześw: Stanów po zaświadczenie.—Magistratura ta, pracowita bez żadney nadgrody, ostrożna w postępowaniu, wierna w rzetelnym donoszeniu wam wszystkich spraw zagranicznych, jawnie okazywała w swoich rapportach, wszystkie swe czynny: roztrząśnienie onych, nowego nie przyniosłoby wam światła; chcecie zatem do winnego iey zaświadczenia przydać tę wdzięczność, na którą ta magistratura tak sprawnie i wiernie zasłużyła sobie.

P. Skurkowski Sandomirski: „Już drugi raz w tej świątyni wyznaczyć przychodzi mi zbrcdnę, że co się stało dnia 3. maia, mam tylko za dzieło, lecz bezprawia, w równości z prawem, nie stawiam—Oświadczyłem już, że na ośiarę

tey prawdzie niosę życie. Pytałem się kolegów, od 3. maia na sessjach przytomnych: czyli deputacya miała zalecenie donosić pośłom rzpltey u dworów zagranicznych o dziele zapadłym? odebrałem odpowiedź, że nie; sama deputacya z domysłu swego to uczyniła.—Nie wiem, za co by dziękować Królowi Pruskiemu za te oświadczenia, które zapewne już były z uprzedzoney wiadomości gotowe, i czekały tylko zapewnionego iey skutku.—Nie widzę potrzeby i nie zgadzam się, aby królowi Pruskiemu oświadczać za to podziękowanie. Podał nam rękę do dźwignienia się z obcey przemocy; ale bodayby iey był nie podawał na zrobienie niewoli!... Nie znajduję wstrętu w slyszanym okrzyku; bo poki żyję, chcę być wolnym, i wolno mi—Jest tu podany projekt zaświadczenia deputacyi zagranicznej: do żadney osoby partykularnie nie mam urazy; lecz gdy pomnę, iak były kwitowane wszystkie magistratury, widzę, że to przychodzić powinno po wyexaminowaniu przez deputacyą. W ten czas pozwolę na kwit, kiedy deputacya examinująca powie, że dopełniono wszystko, iak cnotliwym dopełnić należało.—P. Zabiello „Inflantzki, członek deputacyi zagranicznej. „Oświadcza się, że tego żądał i przy tym stawam, aby bez examinu to zaświadczenie nie przechodziło. P. Seweryn Potocki pośł Bracławski, członek deputacyi zagranicznej. „Był zarzut przez P. Sandomirskiego uczyniony, że król Pruski przed czasem miał wiadomość o tym co się stało 3. maia; i o tym nie wiem; mam wszakże mocne dowody, że nie miał. Co się tyczy deputacyi; protokół, i całe iey dzieła, będą świadkiem, że ta, iako nie przewidywała woli stanów, tak nikomu przed czasem żadney nigdy o tym wiadomości nie dała, co być miało, ale co już nastąpiło.—Ze uwiadomiła wszystkich ministrów rzpltey za granicą, o czynności 3. maia, wypełniła powinność swoją; bo nader śmieszna byłoby rzeczą, żeby ministrowie nasi od tamtejszych dowiadywali się, co się w Polsce dzieie: byłoby to wystawiać ich na pośmiej, że o tak ważnym dziele narodu swego nie wiedzą.—List xcia Jablonowskiego, w którym wyraża tamtejsze wszystkich zadziwienie, jest dowodem, że ta wiadomość uprzedzoną nie była; bo chybaby deputacya prorocki duch miała.—Co się tyczy ostatniego P. Sandomirskiego wniosku, względem examinu deputacyi zagranicznej; ten, iako jest sprawiedliwy, tak się z nim łączę, nie chcąc złego zostawiać przykładu, iżby magistratury bez examinu kwitowane były.

Król Jmć: „Do głosów dopiero slyszanych godnych pośłow, to mi dodać przychodzi: że w ręku JP. Dzieduszyckiego, który tak pracowicie i z chwałą, jak tu slyszanym było, asystował deputacyi spraw zagranicznych, znajduje się aktualnie bilet pośła Pruskiego JP. Goltza, w którym właśnie uskarża się o to, iż najmniejszey wiadomości nie miał o zamierzonej rewolucyi; i to pisał w tym momencie, jak się dowiedział o niej. Już tedy ta suppozycja upada, iżbyśmy z podufczenia zagranicznego to mieli uczynić; co się stało dla tego właśnie, aby cudzo-

„ziemcy, nie mieli wpływu do rządów naszych, i naszymi
 „nie władali losami. — Teraz dodam, że jako o wszystkich
 „sejmujących trzymam najlepiej, tak i o JP. *Skurkowski*
 „pośle *Sandomirskim*, iż przez cały czas urzędowania, po-
 „wody jego były czyste; ale powiem, że gdybym go tak
 „dobrze nie znał, mógłbym supponować z sposobu mówie-
 „nia jego, o przewidywaney jakiejśś frogości, że słowa
 „jego wyrzeczone były właśnie tym końcem, aby ściągnę-
 „ły w izbę z resentymentu poruczenie jakowe żwawe,
 „któreby chciano potym przybierać *in publico* w dowód ja-
 „koby gwałtu i niesłuszney frogości, którąby chciano przy-
 „pisywać sejmującym stanom, aby schydzic dzieło rewo-
 „lucyi — Ale, że dobrze (jak powiedziałem) trzymam o
 „cnocie tego godnego posła; nie przypisuję jemu tey intencji.
 „Dzielę społeczne chęci między wszystkich Sejmujących, któ-
 „rzy prawo to dnia 3. maja uchwalili; to jest: nie tylko aby
 „dobrze uczynic całemu narodowi polskiemu; ale żeby to
 „dobrze wykonać, w sposobie najłagodniejszy, nayprzy-
 „zwolniejszym, nayzgodniejszy z duchem obywatelskim, z
 „duchem miłości i jedności wzajemney. Taki jest prawdzi-
 „wy duch mój, i wszystkich jedno ze mną trzymających.
 „Jednak ta łagodność i powolność, nie osłabia determinacy-
 „naszey, że, co przez rewolucyą 3. maja stało się, a co
 „5. Maja było jednomyślnością zatwierdzone, to przy łasce
 „Boga nieodmienne zostanie, i zapewne znajdzie Rzplta, ty-
 „le w sobie rezolucyi, że targnąć się na swoją wolą niko-
 „mu niedozwoli. — To powiedziawszy, winien jestem z we-
 „zwania wczorajszych i dzisiejszych głosów sejmujących,
 „spytać się W. Panów, Mci Panowie Marszałkowie konfe-
 „racyi: czy odebraliście respons od P. *Malachowskiego*? po-
 „nieważ, poki tego stany wiedzieć nie będą, poty jeszcze
 „znalazłyby się niejakié zawady do uskutecznienia tego, co
 „jest mi już okazano bydź wolą całego seymu.

Czytano respons P. *Malachowskiego* z oświadczeniem:
 że w posłuszeństwie rozkazowi stanów, pospieszy na usługę
 Rzpltey w urzędzie *Kancelarza*. — Tu zachodzą liczne gło-
 sy, żądające nominacyi na wakujące *ministra*, tudzież no-
 minacyi ministrów do *Straży*. — P. *Siruc Kowieński*, z zlece-
 nia obywatelów powiatu swego, dziękuje J. K. Mci, i Sta-
 nom Najj: za nową ustawę rządową: donosi o wykonaney
 na nią przysiędze przez tychże obywatelów, czego dowód
 do przeczytania podaje — P. *Linowski Krak*: „Obrocone do
 „W. K. Mci sejmujących głosy, nie przypominają ci Najjaś.
 „Krolu powinności, ale tylko chcą ułatwić dopełnienie
 „oney. Wtrącone trudności w tey izbie, skutek woli W.
 „K. Mci wstrzymały; lecz czas już, aby drobne zawady
 „ustąpiły celowi gruntownemu, to jest prawu. Racz W.
 „K. Mość nominować ministrów, podług dawnego zwyczaju;
 „ju; a potym przystapiemy do opisu, stosownie do prawa,
 „zmniejszającego liczbę ministrów, wiele ich na potym ma-
 „żostać. Racz to dopełnić dziś, aby *Straż* prędko stanęła,
 „aby interesa zagraniczne i wewnętrzne zwłoki nie cierpia-
 „ły, abyśmy już widzieli skutek tego rządu, który nas ty-
 „le pracy kosztuje, a który jeszcze znajduje przeciwnie i
 „nieprzychylnie przeciwko sobie wyrazy.

Krol Jmć: „Dogadzając prawu, dogadzając żądaniom
 „już na kilku sejsjach okazanym przez sejmujące osoby....
 (tu Krol Jmć nominował osoby na wakujące *ministra*, oraz
 do *Straży*, tak jak w przeszley gazecie doniesionym było.) —
 „Aże to prawo, 3. Maja uchwalone, umieściło Marszałka
 „sejmowego *pro tempore* będącego, w *Straży* dla dozoru,
 „aby wszystko działało się podług prawa; zostaje mi prze-
 „łożyć sejmującym stanom: że gdy nasz seym terażniejszy,
 „jest jeszcze konfederacki (lubo w swoim gatunku już osta-
 „tni, bo więcej konfederacye potrzebnymi nie będą, i już
 „prawem naszym są zakazane) i gdy stany sejmujące do-

„brały sobie dwóch sterników konfederacyi; rozumiem bydź
 „sprawiedliwością, aby godny Marszałek Konf. Lit: Xże
 „*Sapieha*, na ten raz w tey *Straży* wraz z Marszałkiem sey-
 „mowym zasiadał.

P. *Sweryn Potocki Braclawski*, stosownie do końca gło-
 su J. K. Mci podaje projekt. — Popiera go P. Marszałek sey-
 mowy; a stany, w dowód zaśluzoney przez Xcia Marszał-
 ka konf. Lit: ufności, jednomyślnością tenże projekt przy-
 mują. — Następują w dalszych głosach ostrzeżenia: iżby
 prawo, zmniejszające liczbę ministerów, wzięło determina-
 cyą, które mają zostać; i zachodzi prośba do J. K. Mci,
 aby przed rozwiązaniem tego prawa, jeżeliby jakie odtąd
 zawarowało ministerium, wstrzymać się z nominacyą raczył.

P. *Strojnowski Wolęński* z deputacyi konstytucyjney,
 tłumaczy uczynione w projekcie sądów sejmowych popra-
 wy. — Nakoniec z małemi odmianami, projekt cały, trzykro-
 tną jednomyślną zgodą zamieniony zostaje w prawo. — Pra-
 wo to, zamyka się w 29 artykułach w podziałach następu-
 jących: Co do składu sądów sejmowych. Co do spraw tym-
 że sądom należących. Co do porządku prawnego, wedle
 którego sędziowie i strony postępować mają. — Wyzcze-
 gułnienie *juris aggratiandi*, w jakich przypadkach mieysca
 mieć nie może; do osobnego projektu odłożono.

Xże Marszałek konfederacyi Lit: Z powodu niektórych
 wniosków, na ostatney ustempowey sejsji: jakoby wojsko
Pruskie nie czekając pozwolenia Rzpltey przeyscia przez jej
 kraje, weszło w granice; aby te, jako na mylny wiado-
 mości zasądzone, nie czyniły próżnego wrażenia przeciw-
 ko aliantowi Rzpltey, czyni z raportu, od komisji wojs-
 kowej komunikowanego, doniesienie: że do 12,000:
 wojska *Pruskiego* stoi nad granicą; przebrany officer Polski
 po cywilnemu, gdy pytał się: czyli te wojsko weydzie w
 nasz kraj? odpowiedziano, że nie, poki nie przydzie po-
 zwolenie od rządu Polskiego.

P. Marszałek sejmowy, uprasza J. K. Mci o nominowa-
 nie osób z senatu do examinu deputacyi zagranicznej. Ja-
 ko zaś sam wchodzący w tę deputacyą, wstrzymuje się przez
 zwykłą delikatność od należytey sobie prerogatywy nomi-
 nowania do tegoż examinu osób z stanu Rycerskiego; lecz
 żąda, iżby je same stany wyznaczyły. — Krol Jmć i cała
 izba oświadcza, iż w tak cnotliwym marszałku zupełną
 ufność pokładają, chcą mieć te osoby przez niego samego
 nominowane. — P. *Marszałek sejmowy*: „Za naywiększą łaskę
 „poczytam, gdy mię N. S. uwolni od tey nominacyi, do
 „którey gdyby mię koniecznie nagliły, wołałbym łaskę zło-
 „żyć, jak poddać się temu nakazowi; bo to nie idzie tyl-
 „ko o ten raz, ale i na przyszłość: niechciałbym, aby w
 „podobnym zdarzonym przypadku moja osoba cytowana
 „była za przykład, i niejako *prajudicatum*. — Przyimują sta-
 ny, podany przez P. *Linowskiego Krak*: szrodek: aby każda
 prowincya na sejsji swojej, po jednej osobie do tego exa-
 minu wybrała; dla tego zaś po jednej tylko osobie, aby
 sekret, który mianowicie względem cudzoziemców, w wie-
 lu może rzeczach, pod examen podpadających, będzie po-
 trzebny, nie był wydany. — Krol Jmć nominuje do tego
 examinu z senatu Xcia *Jablonowskiego Kasztelana Krakowskie-
 go*. — Sejsja solwowana na czwartek.

Sejsja Sejmowa dnia 19. Maja. P. Marszałek seymo-
 wy, przypominając z kolei przypadający tydzień do trak-
 towania materji ekonomicznych, zagaia do opinii komis-
 syi skarbu koronnego względem starostw summowych. — PP.
Soltan, Marszałek Nadworny Litewski, i *Ostrowski* Pod-
 skarbi Nadworny koronny, dziękują krolowi Jmci za kon-
 ferowane im *ministra*. — Krol Jmć przekłada, że lu-
 bo sejsja dzisiejsza, z porządku sejmowania, na mate-
 rye ekonomiczne przypada; sędzi jednak bydź potrzebą,
 aby

aby się seym zastranowił nad rzeczą. tyczącą się intereffow *Kurlandskich*: Ze dla tego to wnosi, ponieważ rozumie, że rzecz ta koniecznie wczesney wymaga rezolucyi, a iako kwestyom wielkim nie podpadać, zgodnie i prędko załatwiona być może. Ze stan rzeczy jest takowy = Szlachta *Kurlandska* między skargami, które zanosi na xięcia swego, podała deputacyi, tym końcem z seymu wyznaczoney, za pierwszą i naygłównieyszą, prawo limitowania seymów swoich; które prawo, xiężę i szlachta, wzajemnie sobie zaprzeczają. — Deputacya, jest obowiązana z woli stanów, przynieść na termin zamierzony opinią swoją pod ostateczny ich wyrok, tak co do tego punktu, iako też i innych wszystkich skarg. — Seym *kurlandski*, z limity przez xięcia zakwestyjonowanej, przez szlachtę utrzymywanej, a w tym wyraźnego wyroku rzpltey czekającej, ma przypadać w następującym miesiącu lipcu; ztąd może dać okazję do nowych sporów i zażaleń wzajemnych między stronami, i tak rzecz byłaby w nowym zamieszaniu i niepokoju, a koniec tego dalszy i trudniejszy; w tedy właśnie kiedy w krótkim i zamierzonym już czasie przez przyniesioną opinią deputacyi *kurlandskiej*, wszystko razem i stałe przez Rzeczpospolitą załatwione być może. — W celu zatym przywrócenia potrzebnej zgody, pokoju, i porządku w xięstwie *kurlandskim*, w celu skutecznego i prędszego zaradzenia temu wszystkiemu, radzi Krol Jmć, aby seym *kurlandski*, z limity w lipcu przypaść mający, był zawieszony do czasu ostatecznej rzpltey rezolucyi.

X. Okecki Biskup *Poznań*: iako zasiadający w deputacyi do intereffow *kurlandskich* wyznaczoney: przełożywszy: iż w okoliczności, usty N. Pana wniesionej, chcąc zaradzić przykrym dla obywatelów *kurlandskich* konsekwencyom, inny nie pozostaie środek, iak zasuspendowanie seymu, z limity przypadającego; sądzi być potrzebą aby zalecić PP. pieczętarzom wydanie reskryptu z kancelaryi, w tym celu. Xże Czwarteyński kaszt: *Przemyski*. „Wnieście JX. Biskupa *Poznańskiego* bynajmniej do konwikcyi moiej nie trafia; bo „gdy nie wiem, dla iakich powodów seym zaimitowany został? na zalecenie żadne godzić się nie mogę, do poki nie „usłyszę opinii od deputacyi: czy jest legalność limity seymu „lub nie? i do kogo należy? czy do szlachty? czy do xię- „ęcia? „a mimo tego: bez projektu, na zalecenie nie pozwalam.” — Xże Marszałek *Konf. Lit.*: tłumaczy: że wyrok stanów, wyznaczający deputacyą, w regule przepisanej nie kazał wyrywać szczeguły, ale w ogniwie jednym wszystko objąć; i dla tego deputacya, nie może przychodzić z jednym, gdy drugiego jeszcze nie ukończyła. „Wyznać (rzecze) należy delikatność W. K. Mci; że chcąc postępować z Narodem otwarcie, wniosłeś to do seymu, i oddałeś jego wyrokowi, co „twoim jest prawem, co sam mogłeś uczynić. Ta sama powinność W. K. Mci do pobudek przełożonych dołączona, „spodziewać mi się każe, że stany *Najias*: przychylić się raczą do wniosku JX. Biskupa *Poznańskiego*. — P. Potocki *Braci*: „Łączę się z wnioskiem Xcia Jmci Kasztelana *Przemyskiego*, i nie zgadzam się na zalecenie, ale proszę o projekt, który bez najmniejszej przeydzie trudności, gdy „rzecz tylko idzie o samo zawieszenie seymu *kurlandskiego* „do czasu rozwiązania kwestyi względem legalności onego.” P. Marszałek *Sejmu*: „Znając co są państwa *subjectionis*, co jest forma *regiminis Kurlandyi*, nie mogę nie wyznaczyć, że W. K. „Mśc z największą postempuiesz delikatnością w toczący się materii; i dla tego nie ośmielałem się wnieść projektu „żadanego; ale mniemam, że gdy kancelarye wyspie- „szą reskrypt, celem zasuspendowania seymu *Kurlandskiego*, „wniesiony pod decyzją izby być może. —

P. Kochanowski *Sandomirski*. „Nim będzie rozpoczęta materya, z porządku do traktowania przypadająca, pozwolicie

„N. Stany! przypomnieć sobie okoliczność, w której decyzya walsza, dotąd wstrzymana, i dziś by już nie zwolocznie uskutecznioną być powinna. Na przełożenie dwóch „deputacyów, indagacyney i dyfidentkiew, na dniu 1. „marca *semotis arbitris* uczynione, uznaliście potrzebę złożenia kongregacyi jeneralney w mieście *Pińsku* na dzień 15. „czerwca, dla *nieunitow* *Polskich*. Poźniej nieco uznaliście „potrzebę wyznaczenia kommissarzów od rzpltey na tę kongregacyą; na dowód tego czytam uchwałę seymową na „dniu 15. marca zapadłą tytuło — *Wyznaczenie Kommissarzow Rzpłtey na kongregacyą Greko Orientalnych* — Dla nieprzytomności na teyże sesyi N. Pana, nominacya kommissarzów „wstrzymana była. Nadchodzi wkrótce termin, dla kongregacyi przeznaczony; przeto, iako zasiadający w obydwóch deputacyach, tak indagacyney iako i dyfidentkiew, upraszam W. K. Mci i PP. stanów o dopełnienie tey „nominacyi.”

Krol Jmć: „Kiedy tak jest, że prawo pociąga mnie do „wymienienia osób, któreby te powinności dopełniły; za- „czym nominuję za kommissarzów na tę kongregacyą JP. „Kochanowskiego posła *Sandomirskiego*, Xcia Jmci *Czartoryskiego* Generała ziem *Podolskich* posła *Lubel*: JP. *Zaleskiego* posła „*Trockiego*, i JP. *Butrymowicza* posła *Pińskiego*. Dodaję nadto, że gdy JP. *Bernowicz*, tu dziś nieprzytomny, zatrudnia się teraz przeglądaniem *Archivi*, w *Slucku* będącego; „mniemałbym potrzebą znoszenie się z nim dla samego „wzięcia wiadomości, której udział jest konieczny i nay- „potrzebniejszy.” P. Marszałek *sejmu*: Odebrałszy zalecenie stanów, uwiadomiliśmy o nim JP. *Bernowicza* posła *Nowogr.* który przyjął obowiązki na siebie włożone. Ale ie- „żeliby się zdawało stanom, abyśmy go zachęcili powtórnie, „izby w rozpoczętej pracy nie ustawał, a nawet gdyby „potrzeba, izby zatrudnił się zwiezieniem papierów na kongregacyą, tobyśmy to dopełnili. — zachodzi zgoda — P. Marszałek dalej mowi — „Gdy kommissarze, dopiero wyznaczeni „mają stanąć na tey kongregacyi, w pewney okazałości i powadze; rozumiałbym, żeby i asystencya wojska była potrzebna; i nadto, że wydatki przy tym dziele wyniknąć „mogą nieuchronne, które zastąpić, iako w interesie publicznym skarb powinien, dla tego stołowny do tych uwag „przeczytany będzie projekt. —

Czyta P. Sekretarz ten projekt, który za jednomyślną zgodą przyjęty zostaje pod tytułem: *Nominacya kommissarzow Rzpłtey na kongregacyą Greko-orientalnych* — Stosując się do uchwały seymowej na dniu 15. mca marca roku bieżącego 1791. zapadłej, tytuło: *Wyznaczenie kommissarzow Rzpłtey na kongregacyą Greko-orientalnych* — My Krol za zgodą stanów na kommissarzow do teyże kongregacyi nominujemy (jak wyżej) zlecamy oraz kommissyi *Wojskowej* obojga narodow, ażeby tak dla asystencyi pomienionych kommissarzów Rzpłtey, jako też dla zabezpieczenia miejsca na kongregacyą przeznaczonego, do komend wojskowych potrzebne wydała ordynansę, a kommissyi skarbu kor: zalecamy, ażeby na potrzebne do tego dzieła na miejscu kongregacyi tey wyniknąć mogące expensa 1000. tzer: zł: wyznaczyła.

Czyta P. Sekretarz opinią skarbu kor: o summie 350. tysięcy na starostwie *Lubelskim* zabezpieczonej, w której wyraża kommissya skarbu kor. że P. *Mniszechowi* M. W. Kor. na którego złane jest prawo, sukcesorom *Niezabitowskiego* kasztelana *Belzkiego* służące, sumnę kapitalną przez dekret kommissyi z seymu 1673. wyznaczonej do zł: 175.000. zmoderowaną przyznać należy. Co się zaś dotyczy summy prowizjonalney, ad alterum tantum konstytucyą 1775. przyznanej, procz wyrazów prawa i dobrej wiary, na której ugruntowany P. *Mniszech*, starostwo *Lubelskie* wraz z tą sumną przez seym 1775. przyznaną, nabył, i zapłacił, żadney inney przyczyny do jej przyznania nie widzi. — P.

Stroynowski Wołyński wnosi projekt zabezpieczający całkowitą sumę 350,000. na starostwie *Lubelskim*. *P. Krzucki Wołyński* wnosi projekt, przyznający oryginalną sumę, i naczyniający, aby skarb prowizoryczną *P. Mnischowi* wypłacił, a nadgrodzienia jej poszukiwał na *P. Potockim* podkomorzym koronnym, przeszłym staroście *Lubelskim*. — *P. Marszałek sejmowy*: „Kiedy istotna zachodzi kwestya o sumę prowizoryczną; postępując porządkiem, zapytuje się: „czyli Przesł: Stany przyznają realność summy oryginalnej „podług opinii skarbu kor.: — Przyznanie to następuje jednomyślną zgodą. — A teraz, abyśmy rychley przyspieszyli koniec, głoszę propozycyą = *Czyli summa prowizoryczna 175,000. zł: pol: konstytucyą 1775. na starostwie Lubelskim przyznana, ma być uchylona? lub nie? Ma być uchylona affirmative, nie ma być uchylona, negative.* — Było wotów głosnych affirmative 29. negative 95. W sekretnym kreskowaniu, affirmative 46. negative 76. — Sesya solwowana na dzień następujący.

Z *Berlina* d. 5. *Maia*, Król generała leytnenta i prezydenta wojskowego hrabie *Szulenbourg* naznaczył współczłonkiem departamentu spraw zagranicznych; *JP. Alvensleben* który u wielu dworów sprawował urzędy poselskie, równie do tegoż departamentu za współ-pracownika przyłączonym został.

Z *Wiednia* d. 30. *Kwietnia*. Król *Sardyński* uczynił propozycyą Cesarzowi, iż życzy sobie widzieć się z nim w *Medyolanie*, lecz Cesarz odpowiedział dla oszczędzenia satygi i kosztu Monarsze temu, sam go w *Turyinie* odwiedzić; i dla tego powrót Cesarzki opóźni się nieco — w *Szysławie* pełnomocnicy umawiają się względem oznaczenia granic między *Portą* i *Austryą*: Cesarz obiecuje sobie przy pokoiu zyskać część iaką na *Turkach*. Mieszkańcy *Serwii* podali memoriał do Cesarza prosząc go iak najofltniey aby ich od przykrego panowania tureckiego uwolnił. Więcej 150. kniaziów, bojarów, biskupów i archimandrytów podpisało się natym memoriale.

Lift Pana de Montmorin, ministra zagranicznych interesów, imieniem króla *Francuskiego* pifany do posłów i ministrów *Francuskich* u obcych dworów (o którym namieniliśmy w przeszley gazecie) zawiera się w następującym co do słowa tłumaczeniu: = „Król Jmć zalecił mi donieść Wpanu, iż wyraźną jest, go wolą jest, abyś Wpan oświadczył dworowi, przy którym zostajesz, „sentymenty J. K. Mci względem rewolucyi i konstytucyi *Francuskiej*. „Wizy „fey posłowie i ministrowie *Francuscy* u dworów *Europejskich* też same odebra- „li rozkazy, a to dla tego, aby żadna już więcej nie została wątpliwość tak „o intencyach J. K. Mci, jako o dobrowolnym przyjęciu nowej formy rządu, tu- „dzież o zaprzysiężeniu jej utrzymywania.

„Król Jmć zwołał *flany generalne* królestwa, i na radzie swojej postanowił: iż stan trzeci, ma mieć liczbę deputowanych swoich, równą liczbie deputowanych dwóch innych stanów, w ow czas będących. Ten wstępny akt „prawodawstwa, którego przytomne w ow moment zawady niedopuszczyły rozcią- „gnąć obfzerniey, okazał zaraz chęć szczerą J. K. Mci, aby postawić na- „rod w zupełności praw jego. Gdy się zgromadziły flany generalne, i wzięły „imie zgromadzenia narodowego, natychmiast konstytucyą, zdolną zrzucić szczy- „ście *Francyi* i Króla, wzięła miejsce dawnego układu rzeczy, w którym po- „zorna moc królewskiej dostojności ukrywała tylko rzeczywistą potęgę niekto- „rych ciał *arystokratycznych*. Zgromadzenie narodowe przyjęło kształt rządu re- „prezentacyjnego, złączony z koroną dziedziczną. Ciało prawodawcze zostało „ogłoszone nieulgałym; wybor ministrów religii, administratorów, i sędziów, „oddany ludowi; władza wykonawcza Królowi: stanowienie praw, ciało prawo- „dawczemu; a sankcyja prawa, królowi, poruczone zostały. Siła publiczna, „bądź wewnętrzna, bądź zewnętrzna, rozłożona została na tychże samych prawi- „dłach, i stosownie do zasady fundamentalney podziału władz: ta jest nowa kon- „stytucyja królestwa.

„To, co zowią rewolucyą, nieczym innym nie jest, tylko zniszczeniem „wielu złych zwyczajów, które zakrzywiły się od wieków, już przez błędy ludu, „już przez władzę ministrów, która nigdy władzę królów nie była. Już bezprawia, „równie narodowi, jak królowi szkodliwe; te, mówię, bezprawia, które najwyższą „władzę w szczęśliwych panowaniach nie przedstawiała podcinać, lecz zupełnie wy- „tępić nie mogła, już są zniszczone. Narod, sam jeden udzielny, nie ma już „tylko obywateli, równych sobie w swobodach: panem samowładnym, jest prawo- „władzią władzy panującej, są urzędniey publiczni; Król, jest pierwszym „w ich rządzie: taka jest *rewolucyja Francuska*. Musi ona mieć nieprzyjaciół „tych wzywkich, którzy w pierwszych momentach osłabienia, pożałowali znie- „sienia dawnych złodźności w stracie obfitych pożytków. Z tych, wynika po- „zorne rozdwojenie w królestwie, które codziennie bardziej zmniejsza się: ztąd „może także i niektóre ustawy przyostre i z okoliczności wypadłe, które czas „uładodzi. Ale Król, którego prawdziwa moc nie jest oddzielna od fily na- „rodowej, który innego celu nie ma, jak uszczęśliwienie ludu, ani inney rze- „czywistej władzy nad udzieloną sobie; Król, mówię, powinien był przy- „jąć bez zwłoki szczęśliwą konstytucyą, odradzającą razem powagę jego, „narod, i monarchią. Zachowana mu jest władza zupełna, wyjąwszy jedną moc „straszliwą stanowienia praw. Ma moc wchodzić w negocyacje z państwami po- „stronnemi, ma moc bronić granic królestwa, i nieprzyjaciół jego odpiierać. Na- „rod zaś *Francuski* nie będzie mieć odtąd zatargi zewnątrz, tylko od najezdni- „ków: nie będzie mieć nieprzyjaciół wewnątrz, tylko tych, którzy omylniemi „nadszjami uwodząc się jelszcze, mogliby myśleć, że wola 21. milionów lu- „dzi, przywróconych do naturalnych praw Twoich, urządziwszy królestwo w ta-

ki sposób, iż sama tylko pamięć pozostała dawnego kształtu, i dawnych zdro- „żności; że ta wola, jest niewzruszoną, nieodzowną konstytucyą.

„Najniebezpieczniejsi nieprzyjacieli są ci, którym podobalo się rozśiewać „wątpliwości o zamiarach królewskich. Takowi ludzie, są bardzo złośliwi, albo „bardzo ciemni: mają się za przyjaciół króla, ale są sami nieprzyjaciółami do- „stojności królewskiej; byłiby go pozbawili miłości i zaufania ku sobie wielkie- „go narodu, gdyby jego prawda i cnota niekazała mniej być znajome. Y „czegoż Król nie uczynił, aby pokazać, iż w rządzie chlubnych swych tytułów „do flawy, liczy także rewolucyą i konstytucyą *Francuską*? Przyjąwszy wszystkie „ustawy, i nadawszy im sankcyą, nie zaniedbał żadnego środka dla przywie- „dzenia ich do exekucyi. W miesiącu lutym roku zeszłego uczynił przyrzecze- „nie w zgromadzeniu narodowym utrzymywać wszystkie dekreta; poprzyścił je „w pośród federacyi powszechney królestwa: uczczony tytułem *przywróciela* „wolniści *Francuskiej*, zleje go na syna swego chętniey, niż koronę: odda mu „konstytucyine berło.

„Nieprzyjacieli konstytucyi, nie przestają powtarzać: że „Król nie jest szczęśliwy; iak gdyby dla Króla mogło być inne „szczęście, oddzielne od szczęśliwości ludu! Mówią oni: iż po- „waga królewska, jest upodłona; iak gdyby powaga, zaśadzo- „na na przemoc, nie była mniej słabą, a bardziey nie pewną, „niż powaga prawa! Nakoniec: że Król nie jest wolny. Sroga po- „twarz! jeśli kto myśli, że wola królewska może być przymu- „szaną; ptonna i nierozsądna! kiedy kto bierze za uymę wolno- „ści, zezwolenie, które Król po wielokroć wyraził, iż chce ba- „wić w pośród obywateli *Paryżkich*; zezwolenie, do którego „znał się być pociągnięty dla ich patriotyzmu, nawet dla „ich troskliwości, a nadewszystko dla ich miłości. — Jednakże te „potwarze doszły nawet cudzoziemskich dworów; rozgłasza- „ne przez *Francuzów*, którzy się sami dobrowolnie skazali na „wygnanie z własney oyczyzny, zamiast iey flawy być ucze- „stnikami, i którzy jeżeli nie są iey nieprzyjaciółami, to „przynajmniey stopień obywatela opuścili. — Król zleca *Wac-* „panu, abyś rozpraszał ich intrzygi i zamyśli. Też same po- „twarze, rozrzucając najfałszywsze wieści o rewolucyi *fran-* „cuskiej, podały w podeyrzenie u wielu państw sąmiedzkich za- „miary przybywających do nich *Francuzów*; przeto Król wyra- „źnie zaleca Wpanu, abyś ich wziął w swoią opiekę i dał im o- „bronę. Daway Wpan o konstytucyi *francuskiej* takie wyobra- „żenie, iakie ie sam Król Jmć oświadcza; nie zostawiaj Wpan „żadney wątpliwości względem chęci J. K. Mci utrzymania iey „całą swoią siłą. Zapewniając wolność i równość obywateli kon- „stytucyą tą, gruntuie szczęśliwość narodu, na zaśadach nigdy „nie wzruszonych, utwierdza prawami powagę Królewską, i przez „chlubną rewolucyą uprzedza inną rewolucyą, którąby dawne- „go rządu bezprawia nie uchybnie wznieciły i przeto zupełne zni- „szczenie narodu sprawiły, nakoniec ona uczyni szczęście Kró- „la. Jej więc usprawiedliwienie, iey obrona, i wzięcie iey za „prawdło, mają być nappierwszą Wpana powinnością. Kilka- „krotnie już uwiadomiłem Wpana o sentymentach w tej mierze „Króla Jmci; ale dowiedziawszy się o opinii, iaką dać chcą w „obcych krajach, względem tego co się dzieie we *Francyi*, Król „Jmć rozkazał mi zalecić Wpanu, abyś niniejszy list komuniko- „wał dworowi temu, przy którym zostajesz; dla łatwiejszego „zaś iego doyscia do wiadomości powszechney, wydrukowanie „onego nakazuie. W *Paryżu* dnia 23. *Kwietnia* 1791.

Montmorin.

Dalszy ciąg *Ustawy Rządowej*.

„Tron *Polski* Elekcyinym przez *Familie* mieć na zawsze chce- „my, i stanowimy. Doznane kłeski *Bez-Królewów* peryodycznie „Rząd wywracających, powinność ubezpieczenia losu każdego mie- „szkańca *Ziemi Polskiej*, i zamknięcia na zawsze wpływów *Mo-* „carstw Zagranicznych; Pamięć świetności i szczęścia *Oyczy-* „zny naszej za czasów *Familii* ciągle *Panujących*, potrzeba od- „wrócenia od *Ambicji* Tronu, obcych i możnych *Polaków*, zwró- „cenia do jednomyślnego wolności *Narodowej* pielegnowania, „wskazały roztropności naszej oddanie Tronu *Polskiego* Pra- „wem następstwa. Stanowimy przeto, iż po życiu iakiego *Nam-* „dobroć Boska pozwoli, *Elektor* dzisiejszy *Saski* w *Polszcze* Kró- „lować będzie; *Dynastyja* przyszłych Królów *Polskich* zacznie się „na *Osobie Fryderyka Augusta* dzisiejszego *Elektora* *Saskiego*, któ- „rego *Sukcesorom de lumbis* z pici *Męzkiey* Tron *Polski* prze- „znaczamy. *Naystarszy* *Syn* Króla *Panującego* po *Oycuna* Tron „następować ma. Gdyby zaś dzisiejszy *Elektor* *Saski* nie miał *Po-* „tomstwa pici *Męzkiey*, tedy *Mąż* przez *Elektora* za zgodą *Stanów* „Zgromadzonych *Córce* Jego dobrany, zaczynać ma linią na- „stępstwa w pici *męzkiey* do Tronu *Polskiego*. Dla czego *Maryę* „*Augustę* *Nepomucenę*, *Córke* *Elektora*, za *Infantkę* *Polską* dekla- „rujemy, zachowując przy *Narodzie* *Prawo* żadney *preskrypcyi* „podpadać nie mogące, wybrania do Tronu drugiego *Domu* po „wygaśnięciu pierwszego.

(reszta potym.)